

March 2003

มุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

สมาสี ชินกุล

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

ชินกุล, สมาสี (2003) "มุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย," *Journal of Education Studies*: Vol. 31: Iss. 3, Article 4.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.31.3.4

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol31/iss3/4>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

มุมมองที่เปลี่ยนไปในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

สุมาลี ชีโนกุล

ปีการศึกษา ๒๕๕๖ ถือเป็นปีการศึกษาสำคัญเพราะเป็นปีแรกที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔ ในโรงเรียนทั่วประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่ปีแรกของช่วงชั้นต่างๆ ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ ๑ (ป. ๑-๓) ช่วงชั้นที่ ๒ (ป. ๔-๖) ช่วงชั้นที่ ๓ (ม. ๑-๓) และช่วงชั้นที่ ๔ (ม. ๔-๖) และจะบังคับใช้ต่อเนื่องไปจนครบ ๓ ระดับชั้นของแต่ละช่วงชั้นในปีการศึกษา ๒๕๕๘

คำถามสำคัญคือขณะนี้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความพร้อมเพียงใดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ตามจุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดอยู่ในหลักสูตรใหม่

เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรใหม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสากล เพื่อให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บทความนี้จึงเปรียบเทียบแนวคิดสำคัญในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษก่อนที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔ บังคับใช้ และการเปลี่ยนแปลงแนวคิดหลังจากการประกาศบังคับใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาแนวคิดที่สำคัญตามทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และประมวลเรียบเรียงเพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนขึ้น

จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน

ก่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการศึกษา และเศรษฐกิจของผู้เรียน เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาของผู้นำด้านศาสตร์เทคโนโลยีและการค้า การเรียนการสอนภาษาจะมุ่งเน้นการศึกษาภาษาอังกฤษและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ซึ่งเป็นมหาอำนาจอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นค่านิยมที่จะพัฒนาผู้เรียนภาษาให้เหมือนหรือเสมือนหนึ่งชาวตะวันตกเจ้าของภาษา เพื่อเป็นที่ยอมรับและสามารถสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Crystal, 1997)

แนวโน้มในปัจจุบัน

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นสื่อกลางของการติดต่อสื่อสารของประชาคมโลก จากแนวโน้มจำนวนประชากรของโลกที่ใช้ภาษาอังกฤษพบว่าผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษามีแนวโน้มในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง จากประมาณการสัดส่วนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ต่อสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ คือ ๕๔% : ๔๖% คาดว่าจะปรับเปลี่ยนเป็น ๔๓% : ๕๗% ในปี ค.ศ. ๒๐๐๕ และจากการประเมินจำนวนผู้ใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษาใน

โลก ๓๒๐-๓๘๐ ล้านคน ในขณะที่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมี ๑๕๐-๓๐๐ ล้านคน และผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมีจำนวนมากถึง ๑๐๐-๑,๐๐๐ ล้านคน (Harmer, 2002) จึงเกิดประเด็นในการเรียนการสอนที่ท้าทายขึ้นในวงการการเรียนการสอนภาษาอังกฤษดังต่อไปนี้

๑. การศึกษาภาษาอังกฤษเริ่มมีการตื่นตัวที่จะปรับเปลี่ยนเป็นความสนใจภาษาอังกฤษที่ใช้โดยผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วไป ไม่เพียงการใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นมาตรฐานของเจ้าของภาษาเท่านั้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังเน้นความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่ใช้ในภูมิภาคต่างๆ เช่น ภาษาอังกฤษแบบสิงคโปร์ ฮองกง อินเดีย เป็นต้น จึงเกิดนิยามใหม่ที่เรียกว่า World Englishes (Kachru & Nelson, 2001) แนวทางนี้เป็นการมองความหลากหลายของภาษาอังกฤษซึ่งถือเป็นเสน่ห์ของภาษาอย่างหนึ่ง

๒. มุ่งเน้นค่านิยมโลกมากกว่าการเน้นเฉพาะค่านิยมของชาวตะวันตกผู้เป็นเจ้าของภาษา

๓. มุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา ความคิดของตน (personal identity) ไปสู่ประชากรโลก

๔. เป้าหมายของผู้เรียนเริ่มเปลี่ยนไปเป็นความมุ่งหวังที่จะมีความก้าวหน้าในด้านวิชาชีพ ซึ่งมีความเป็นนานาชาติในองค์กร เกิดความคาดหวังที่จะพัฒนาทักษะความรู้ในระดับปฏิบัติงาน ทักษะกระบวนการ การแก้ปัญหา การปรับตัวในสภาพแวดล้อมซึ่งภาษาอังกฤษ

เข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะสื่อกลางทางเทคโนโลยีขั้นสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาการใหม่ๆ ที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐาน นอกจากนี้ภาษาอังกฤษยังเริ่มมีบทบาทในสำนักงานมากขึ้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องการผู้รู้ภาษาอังกฤษอย่างดี สำนักงานบางแห่งพัฒนาลักษณะการสื่อสารเป็นสำนักงานทวิภาษา (bilingual workplace) ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานยังต้องมีความคล่องตัวในการใช้ภาษาอังกฤษสูงมากขึ้น

๕. ในหลายประเทศ รัฐบาลเปิดโอกาสให้ภาษาอังกฤษมีบทบาทในฐานะเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอนในโรงเรียน นโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพลังอำนาจของภาษาอังกฤษที่มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นๆ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จึงมีแนวโน้มเพื่อความสอดคล้องกับการขยายขอบข่ายภาษาอังกฤษเป็นภาษาของชาวโลก (a global language) และเริ่มมีความคิดที่จะศึกษาความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่ใช้ในภูมิภาคต่างๆ (local varieties) เพื่อผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ คู่ค้า (Carter & Nunan, 2001 ; Crystal, 1997)

บริบทและทรัพยากร

ก่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษก่อนที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้มีบริบทจำกัดอยู่ในห้องเรียน โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนการสอนเน้นหนักในด้านเนื้อหาสาระหรือความรู้ และมุ่งหวังว่าผู้เรียน

จะสามารถนำความรู้ที่ มาพัฒนาทักษะกระบวนการที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตได้เอง เช่น ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และการแก้ปัญหา จึงไม่มีการฝึกปฏิบัติและไม่เน้นการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสภาพจริงในการเรียนการสอนในชั้นเรียน (ทิศนา, ๒๕๔๕)

แนวโน้มปัจจุบัน

ผู้เรียนผู้สอนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ความเจริญทางเทคโนโลยีขั้นสูง โดยเฉพาะโทรคมนาคมกำลังเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดนวัตกรรมเกี่ยวกับการศึกษามากขึ้นและแพร่หลาย การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยไม่จำกัดสถานที่ เวลา เนื่องจากครุมีได้เป็นแหล่งข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้จากสื่อที่หลากหลาย การเรียนการสอนจึงมิได้จำกัดอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น เกิดสภาพห้องเรียนที่ปราศจากผนัง เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เป็นห้องเรียนเสมือนจริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกระทำได้บนจอคอมพิวเตอร์ เกิดการเรียนการสอนที่ครูไม่จำเป็นต้องอยู่ประสานงาน ณ จุดที่มีการเรียนการสอน เช่น การสอนทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ตในรูปแบบที่หลากหลาย การประชุมทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนด้วยโปรแกรมอ็อลิเกททรอนิกส์ด้วย (ทิศนา, ๒๕๔๕) และเนื่องจากประเทศไทยมีจุดเด่นในด้านธรรมชาติที่งดงามและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการถือเป็นจุดแข็งที่มีส่วนดึงเงินตราต่างประเทศเข้ามาอย่างมาก

ในด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงมีหลักสูตร/รายวิชาที่สอนภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่ออธิบายภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถชักชวนให้ชาวต่างชาติเห็นถึงศักยภาพของไทยในด้านนี้มากขึ้น

กระบวนการเรียนการสอน

ก่อนหลักสูตรและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้

ในบริบทที่การแข่งขันมีบทบาทสูง ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ครูจึงพยายามที่จะใช้วิธีสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาให้มากในลักษณะการเรียนการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา การเรียนรู้จากสื่อเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากตำรา เน้นการถ่ายโอนความรู้จากครูสู่ศิษย์ โดยการบรรยาย ถือว่าครูเป็นผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ ในส่วนของเนื้อหาภาษาจะให้ความสำคัญกับระบบโครงสร้างไวยากรณ์มาก กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปในลักษณะตัดตอนเป็นเอกเทศจากกัน คือเรียนเป็นรายวิชา และขาดการผสมผสานสาระด้านต่างๆ ผู้เรียนจึงไม่เห็นความสัมพันธ์ของรายวิชาต่างๆ และไม่เห็นภาพรวมขององค์ความรู้ ครูจะเน้นการถ่ายโอนความรู้ กล่าวคือใช้วิธีการสอนตามที่ได้ศึกษามาจากหลักทฤษฎีในตำรา (Freeman, 2002)

แนวโน้มปัจจุบัน

ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของสื่อต่างๆ วิธีการสอนของครูจำเป็นต้องมีลักษณะที่

หลากหลาย โดยมีฐานทั้งจากชุมชนที่ผู้เรียนผู้สอนเกี่ยวข้องด้วย และเน้นวิธีการเรียนการสอนในลักษณะที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นครูจำเป็นต้องใช้ระบบเครือข่าย ใช้สื่อผสมในการเรียนการสอน ครูจะต้องแนะนำวิธีการจัดการกับข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นกว่าเดิม เน้นความรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง เน้นความรู้ภูมิปัญญา การมีส่วนร่วมของมวลชน การสร้างองค์ความรู้ด้วยการผสมผสานความรู้ที่เกิดจากการพัฒนาการสอน ซึ่งเป็นผลสะท้อนจากการสอนของตนในห้องเรียน (Freeman, 2002) มากกว่าที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดจากภายนอก เนื้อหาภาษาเน้นการปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร โดยคำนึงถึงประโยชน์ในการดำรงชีวิต เริ่มมีความสนใจในด้านกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น เนื่องจากการสอนโดยตรงจากครูอาจจะไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เสมอไป

บทบาทของครู

ก่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้

ครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาให้มากที่สุดโดยวิธีบรรยาย ครูมีบทบาทเป็นแม่บท เป็นผู้ชี้แนะในการเรียนการสอน เป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนขาดทักษะในการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม

แนวโน้มปัจจุบัน

ครูลดบทบาทจากแม่แบบผู้ชี้หน้การเรียนการสอนมาเป็นผู้ช่วย ผู้ชี้แนวทาง และเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เหมาะสมที่จะสามารถเอื้ออำนวยให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการปฏิบัติกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน มีกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว สนุกและท้าทาย มีการปรับเจตคติ ความรู้สึก ความคิด และการกระทำเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข เกิดความใฝ่รู้ที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง

บทบาทของผู้เรียน

เดิมก่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้

ผู้เรียนมีบทบาทเพียงผู้รับความรู้ที่ครูถ่ายทอดให้ ซึ่งอาจไม่ตรงกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้ ขาดความใฝ่รู้ และทักษะในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความเฉื่อยชา เบื่อหน่าย ขาดความสนุก

แนวโน้มในปัจจุบัน

มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดบทบาทของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยถือว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ เป็นผู้กำหนดควบคุมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน

มากขึ้น ผู้เรียนมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ความสนใจ สไตล์การเรียนรู้ ระดับความสามารถ ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมวางแผนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่ตรงกับแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนการสอนจะจัดทำโดยคำนึงว่าจะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

การวัดและประเมินผล

เดิมก่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้

กระบวนการเรียนการสอนเน้นการแข่งขันมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์จากการสอนเป็นสำคัญ กระบวนการวัดและประเมินผลมีความจำกัดไม่หลากหลาย เน้นวัดความสามารถ เน้นการวัดเชิงปริมาณ มีประเด็นนิวกาษวิจาร์ณในเรืองความถูกต้องของสิ่งที่วัดและประเมิน สภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียดและขาดความสุขในการศึกษาเล่าเรียน

แนวโน้มในปัจจุบัน

มีการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง และผนวกการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนด้วย แนวการวัดและประเมินจึงเปลี่ยนแปลงจากการสอบเป็นการวัดและประเมินจากการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน การประเมินจะไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐานเท่านั้น แต่จะรวมถึงทักษะการคิด การ

ทำงาน การร่วมมือ การแก้ปัญหาและอื่นๆ การประเมินให้ความสำคัญในกระบวนการที่ผลสำเร็จในการทำงานของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าประเมินผลการเรียนที่มุ่งให้คะแนนผลผลิตเน้นวัดความสามารถในเชิงการปฏิบัติตามเกณฑ์หรือมาตรฐานและการสังเกต จึงเกิดคำศัพท์ในเชิงการวัดที่เทียบกับมาตรฐาน เช่น “benchmark” “band scales” “competencies” (Richards, 2002) เน้นการวัดเชิงคุณภาพที่สามารถสะท้อนการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตจริง เช่น การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน แฟ้มสะสมงาน บันทึกการเรียนรู้ การเขียนบันทึก การพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างครู-ศิษย์ และการสัมภาษณ์ การวัดและการประเมินมุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยมองฐานจากความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

ผลกระทบจากการจัดการภาคเอกชน

เดิมก่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ บังคับใช้

การจัดการเรียนการสอนของครูมีลักษณะเบ็ดเสร็จ ครูมีบทบาทสำคัญเพียงผู้เดียวตั้งแต่การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การวัดประเมินผล โดยครูจะกำหนดกรอบของตนเองจากโปรแกรมที่สอน สาขาวิชาที่เรียนและสอน ระดับของผู้เรียน หรือตำแหน่งที่ได้รับ

แนวโน้มในปัจจุบัน

สถานศึกษาได้รับการคาดหวังว่าจะสามารถรักษาคุณภาพทางการศึกษาและจัดการศึกษาได้คุ้มค่างบประมาณที่ลงทุน

ครูถูกกำหนดให้พิจารณาการสอนในแง่กระบวนการทางการบริหารมากขึ้น โดยคิดถึงผู้เรียนในลักษณะลูกค้าหรือผู้รับบริการ ครูจะต้องเป็นผู้ผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอนในฐานะที่เป็นผู้วิจัยในชั้นเรียน เป็นผู้พัฒนาออกแบบหลักสูตรและสื่อการศึกษาในส่วนของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรคล้ายบริษัท ซึ่งจะมีการจัดองค์กรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ คือ ประเมินข้อมูลป้อนเข้า กระบวนการและผลผลิต มีการนำระบบการจัดการที่ใช้ในวงการธุรกิจ และอุตสาหกรรมมาเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น ระบบการวางแผนงาน ระบบการวัดประสิทธิภาพ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของผลงาน การวัดผลผลิตทางการศึกษา การประเมินการปฏิบัติงาน การประกันคุณภาพ และแผนกลยุทธ์ (Richards, 2002)

หลักในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

จากแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างแนวคิดในการเรียนการสอนเดิม ก่อนที่จะมีการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และการบังคับใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ดังนั้นในแง่การปฏิบัติครูอาจารย์ภาษาอังกฤษควรมีแนวทางเพื่อการจัดการเรียนการสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน

ครูควรจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน/ท้องถิ่น เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เช่น

- เป้าหมายในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนหวังผลด้านการสื่อสาร หรือมุ่งหวังผลด้านการปฏิบัติงาน
- ผู้เรียนต้องการเน้นความถูกต้องหรือความคล่องตัวในการใช้ภาษาเป็นหลัก
- ผู้เรียนต้องการเรียนภาษาอังกฤษแบบมาตรฐานหรือต้องการศึกษาภาษาอังกฤษที่ใช้ในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง
- สถานการณ์ที่ผู้เรียนต้องใช้ภาษาอังกฤษ รวมถึงขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงาน
- สถานการณ์ที่ผู้เรียนประสบปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาภาษา
- ข้อมูลการติ/ชม จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน

บริบทและทรัพยากร

๑. ครูควรมีข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของภาษาอังกฤษ เมื่อเทียบกับภาษาอื่นๆ ที่ใช้ในชุมชนที่ผู้เรียนสัมผัส

๒. ครูควรคำนึงถึงลักษณะของตัวป้อน (input) ที่เกี่ยวกับภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนได้รับว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะดำเนินการสอนในสิ่งที่ผู้เรียนมีโอกาสพบเห็นและสัมผัสในความเป็นจริง

๓. ครูควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ

เรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

๔. ครูควรมีความรอบรู้สภาพแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา และนำข้อมูลเหล่านี้มาช่วยในการจัดการเรียนการสอน (Kumara-vadivelu, 2002)

กระบวนการเรียนการสอน

๑. เน้นไวยากรณ์ในลักษณะที่เป็นข้อความ ไม่ใช่ลักษณะประโยค เพราะในการสื่อสารผู้เรียนจะต้องใช้ข้อความที่ต่อเนื่องได้อย่างคล่องตัว

๒. ใช้บทพูด/บทอ่านที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษและสามารถนำมาใช้ได้ โดยสอนเนื้อหาในบริบทที่ผู้เรียนได้สัมผัสถึงสภาพแวดล้อมในด้านสังคม ภาษา และวัฒนธรรม

๓. ใช้กิจกรรมที่เน้นการบูรณาการของทักษะทั้งสี่ คือ ทักษะพูด ฟัง อ่าน เขียน และบูรณาการศาสตร์ต่างๆ ตามที่จำเป็น

๔. ใช้ฐานข้อมูลภาษาที่นักภาษาศาสตร์ได้เก็บรวบรวมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นข้อมูลที่กว้างขวาง ที่เรียกว่า corpus/corpora เป็นสื่อในการสอนศัพท์ ไวยากรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นข้อมูลจริงและสามารถวิเคราะห์การใช้ภาษาได้ตามที่ใช้จริง (Reppen & Simpson, 2002)

๕. เน้นกิจกรรมที่มุ่งด้านการสื่อสาร เช่น การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ที่เน้นภาระงาน การสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา

๖. เน้นและทำให้กระบวนการเรียนการ

สอนเป็นกระบวนการที่ตื่นตัว โดยเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม

๗. มีการใช้กระบวนการศึกษาวิจัยอย่างมีระบบเพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยในชั้นเรียน

๘. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

๙. สร้างเสริมสมรรถนะในการตระหนักรู้ทางภาษา ฝึกให้ผู้เรียนตั้งข้อสังเกต และมีปฏิสัมพันธ์ทวิพหุในการเรียนรู้ภาษา

๑๐. พยายามลดช่องว่างระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน เช่น ความเป็นเอกเทศและความเป็นมาตรฐาน ความคาดหวังของครูและความมุ่งหวังของศิษย์ การเชื่อมโยงหรือความเข้าใจในสิ่งที่ถือปฏิบัติแบบเดิมๆ และวิธีการใหม่ๆ ความแปลกแยกระหว่างภาพในฝันและเรื่องจริง เมื่อตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้แล้วการจัดดำเนินการสอนอาจทำได้ดีและมีประสิทธิภาพขึ้น

บทบาทของผู้เรียน

๑. ผู้เรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ภาษาที่สองนั้นผู้เรียนจะซึมโน้ทศน์ที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเรียนเมื่อเริ่มเรียนภาษาแม่ รวมถึงประสบการณ์ที่ตนได้สัมผัสจากการเรียนรู้ภาษาอื่น มาทำความเข้าใจในการเรียนภาษาอังกฤษ การที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การถ่ายโอนความรู้ในระดับภาษา ระดับปฏิบัติการ ความรู้ด้านวัฒนธรรม และความสามารถในด้านภาษา-

ศาสตร์เชิงสังคม

๒. ควรเน้นให้ผู้เรียนทราบว่า การเรียนรู้ภาษาใหม่จะหมายรวมถึงการได้มาซึ่งภาพลักษณ์และบุคลิกภาพใหม่ด้วย แต่ก็มีได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องละทิ้งค่านิยมภาษาวัฒนธรรมเดิมในภาษาแม่

๓. ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ และสไตล์การเรียนรู้ รวมถึงประสบการณ์และภูมิหลังของผู้เรียน

๔. ควรจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษที่ต้องการใช้จริง นอกห้องเรียน และจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน

๕. ครูควรคำนึงถึงความต้องการด้านอารมณ์ สังคมของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติของครูต่อผู้เรียนควรเป็นไปในแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมั่นใจ ปลอดภัย และรู้สึกว่าได้รับการยอมรับและนับถือในความเป็นตัวตนของผู้เรียน

๖. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เห็นพัฒนาการของตนเอง และรู้จักประเมินตนเอง

๗. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนการทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๘. ครูควรจะยินดีช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนต้องการคำปรึกษา

๙. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่ตื่นตัวโดยต้องรู้เป้าหมายในการเรียนของตน และยินดีจะทำงานหนักเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยน

วิธีการเรียนรู้ได้ตามสถานการณ์ รู้จักการบริหารเวลาเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของตนเอง

๑๐. ให้ออกาสผู้เรียนได้เรียนรู้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์งาน รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่เชื่อแต่สิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น

บทบาทของครู

๑. ครูจะต้องเข้าใจกระบวนการทางภาษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากมโนทัศน์ดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อหลักการและแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครู

๒. ครูควรมีความรู้ในเชิงทักษะภาษาอย่างดี นอกเหนือไปจากความรู้ในเชิงทักษะการสอน

๓. ครูจะต้องเข้าใจถึงจุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับท้องถิ่น รวมถึงนโยบายเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษในระดับประเทศด้วย

๔. ครูควรมีความรู้ความเข้าใจผู้เรียน และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อที่จะแก้ปัญหาปรับเปลี่ยน หรือประยุกต์ใช้ทฤษฎีสามารถจัดเตรียมการสอนรวมถึงการวัดประเมินผลได้อย่างเหมาะสม

๕. ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยี โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ และสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น

๖. ครูไม่ควรเป็นผู้บริโภคหลักสูตร/ตำราหรือทฤษฎีของผู้อื่นเท่านั้น แต่ควรจะสามารถพัฒนาแนวคิดจากทฤษฎี สามารถตั้งสมมุติฐานจากประสบการณ์ความรู้ในวิชาชีพและสะท้อนปัญหาจากชั้นเรียน ทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา

การเรียนการสอนในแนวทางของตนเองได้

๗. ครูควรจะสามารถวางแผน และพัฒนาหลักสูตร ประมวลรายวิชา และจัดทำเนื้อหาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ โดยไม่ต้องพึ่งตำราที่ผลิตโดยสำนักพิมพ์ใหญ่ ๆ เท่านั้น

๘. ครูจะต้องสามารถดำเนินการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และประเมินผลรายวิชา รวมถึงช่วยแก้ปัญหา ให้คำแนะนำการใช้กลยุทธ์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาได้

๙. ครูควรจะพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยการเข้าร่วมประชุม อบรม เสวนา เพื่อรับการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น ตลอดจนเป็นสมาชิกของเครือข่ายองค์กรวิชาชีพ เพื่อสามารถติดตามความก้าวหน้าของศาสตร์ได้อย่างต่อเนื่อง

๑๐. ครูไม่ควรสอนเฉพาะภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่มีหน้าที่จะต้องผลักดันและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และสามารถนำพาชีวิตให้อยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากบทวิเคราะห์ที่ผู้เขียนนำเสนอข้างต้น จะเห็นได้ว่าเกิดความแตกต่างด้านแนวคิดในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างมากในสาระสำคัญระหว่างแนวปฏิบัติเดิมก่อนที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกาศบังคับใช้ และแนวโน้มการเรียนการสอนในปัจจุบันหลังจากหลักสูตรดังกล่าวบังคับใช้ คำถามที่เกิดขึ้นคือ ผู้อ่านในฐานะครูผู้สอนภาษาอังกฤษหรือในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพร้อมหรือยังที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงนี้และมีการเตรียมการอย่างไรที่จะรับสถานการณ์ความท้าทายที่

กำลังจะเกิดขึ้นในปีการศึกษาใหม่และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

บรรณานุกรม

- ทศนา แคมมณี (๒๕๔๕). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Carter, R & D Nunan (2001). **The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages**. Cambridge : Cambridge U.P.
- Crystal, D. (1997). **English as a Global Language**. Cambridge : Cambridge U.P.
- Freeman, D. (2002). "The Hidden Side of the Work : Teacher Knowledge and Learning to Teach". **Language Teaching** 35 : 1-13.
- Kachru, B. & C. L. Nelson (2001). "World Englishes". in Bruns A. & C. Coffin Eds. **Analysing English in a Global**

Context : Reader. London : Routledge.

- Harmer, J. (2001). **The Practice of English Language Teaching**. Essex: Pearson Education Ltd.
- Kumaravivelu, B. (2002). "Method, Antimethod, Postmethod". in Alan Pulverness Ed. **IATEFL 2002 York Conference Selections**. IATEFL : Kingsdown Park Kent.
- Larsen-Freeman, D. (2002). "Understanding Language". in Alan Pulverness Ed. **IATEFL 2002 York Conference Selections**. IATEFL : Kingsdown Park Kent.
- Reppen, R. & R. Simpson (2002). "Corpus Linguistics". In Norbert Schmitt **An Introduction to Applied Linguistics**. Arnold : London.
- Richards, J.C. (2002). "30 Years of TEFL/ TESL : A Personal Reflection". **RELC Journal** 33/2. December 2002 : 1-33.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: csumalee@Chula.ac.th